

FÂDİL SÂLİH ES-SÂMERRÂÎ

Kavramların İzinde:
Dil, Belagat ve Anlam

KUR'ÂN'IN BEYÂNÎ SİRLARI

Min-Esrâri'l-Beyâni'l-Kur'ânî

ÇEVİRMEN:

FATMA SERAP KARAMOLLAOĞLU

alBaraka
Yayınları

FATMA SERAP KARAMOLLAOĞLU

1955 doğumlu Fatma Serap Karamollaoğlu, Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nden mezun olduktan sonra çeşitli eğitim ve seminerlere katılarak İslami temel eğitimini tamamlamıştır. Eş zamanlı olarak hat eğitimi alarak sülüs ve nesih yazı icazeti almıştır. Bu esnada farklı eğitim metotlarıyla Arapça dersleri almış ve ders vermiştir. Yaptığı Kur'an çalışmaları esnasında Kur'an'da geçen kelimelerin pek çoğunun Türkçede kullanıldığını fark etmiş ve bu avantajı kullanarak yepyeni ve kısa sürede Kur'an'ı anlamayı sağlayan bir Arapça Eğitim Metodu geliştirmiştir. 25 yıl boyunca kendi yetiştirdiği eğitimcilerle birlikte 10.000'den fazla öğrenciyi ders vermiştir. Yazarımızın, tamamı Kur'an'ı anlamak, Kur'an Tefsiri ve Kur'an Belagatıyla ilgili telif ve tercüme olarak yayınlanmış çok sayıda kitabı bulunmaktadır.

Eserleri:

- Beyânî Tefsir Yolu
- Briçten Belagata: F. Serap Karamollaoğlu Hatıratı, Nevin Meriç
- Hâ-Mim Süreleri Belagî Tefsiri 1: Gâfir Süresi (Tercüme)
- Hâ-Mim Süreleri Belagî Tefsiri 2: Fussilet Süresi (Tercüme)
- Hâ-Mim Süreleri Belagî Tefsiri 3: Şûra Süresi (Tercüme)
- Hâ-Mim Süreleri Belagî Tefsiri 4: Zuhuf Süresi (Tercüme)
- Hâ-Mim Süreleri Belagî Tefsiri 5: Duhan Süresi (Tercüme)
- Hâ-Mim Süreleri Belagî Tefsiri 6: Câsiye Süresi (Tercüme)
- Hâ-Mim Süreleri Belagî Tefsiri 7: Ahkâf Süresi (Tercüme)
- Hastalıkla Arınma (Tercüme)
- Kur'an'ın Edebî Dili Lafız-Mana Uyumuna (Tercüme)
- Kur'an'ın Harikulâde Kelimeleri
- Vakafât Düşündüren Ayetler (Tercüme)
- Kur'an'ın Satır Araları, Fatıha ve Bakara Süreleri
- Kur'an-ı Kerim' deki Bütün Dua Ayetleri
- Başlangıçtan Belagata Kur'an Merkezli Arapça Dersleri 1, Kur'an'ın Merkezindeki Türkçe Kelimeler
- Başlangıçtan Belagata Kur'an Merkezli Arapça Dersleri 2, Kur'an'ı Anlayarak Okuma Rehberi
- Başlangıçtan Belagata Kur'an Merkezli Arapça Dersleri 3, Kur'an'ı Anlayarak Okuma Rehberi, Uygulama Kitabı
- Başlangıçtan Belagata Kur'an Merkezli Arapça Dersleri 4, Bakara Süresi Eşliğinde Kur'an Dilbilgisi-I
- Başlangıçtan Belagata Kur'an Merkezli Arapça Dersleri 5, Bakara Süresi Eşliğinde Kur'an Dilbilgisi-II
- Kur'an Işığında Belagat Dersleri: Meani İlmi
- Kur'an Işığında Belagat Dersleri: Bedi İlmi
- Kur'an Işığında Belagat Dersleri: Beyan İlmi
- Kavramların İzinde: Dil, Belagat ve Anlam, İbrahim Süresindeki Beyânî İşlıtlar ve İlave Sorular (Tercüme)
- Kavramların İzinde: Dil, Belagat ve Anlam, Kur'anî Tabirler (Tercüme)
- Kavramların İzinde: Dil, Belagat ve Anlam, Kelimelerin Ardındaki Hikmet (Tercüme)
- Kavramların İzinde: Dil, Belagat ve Anlam, Kur'an Ayetlerine Beyânî Dokunuşlar (Tercüme)

FÂDİL SÂLİH ES-SÂMERRÂÎ'NİN HAYATI VE İLMÎ KİŞİLİĞİ

Tam adı Fâdıl b. Sâlih b. Mehdi b. Halil el-Bedri'dir. Sâmerrâ'da ekonomik yönden orta halli, dini ve sosyal yönden ise büyük bir ailede 1933 yılında doğmuştur. Babasının onu, ilk yaşlarda Kur'an'ı öğrenmesi için götürdüğü Sâmerrâ Hasan Paşa Camii'nde kısa sürede Kur'an'ı hıfz etmiştir.

İlk ve orta öğrenimini Sâmerrâ'da tamamlamıştır. 1953 yılında ise Bağdat Azamiye Eğitim Enstitüsünden mezun olduktan sonra Bağdat'ın Beled kazasına öğretmen olarak atanmıştır. 1961 yılında Bağdat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Arap Dili bölümünde lisans öğrenimini tamamlayarak lisede öğretmenlik yapmaya başlamıştır. Bağdat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi bünyesinde açılan ilk yüksek lisans programını tamamladıktan sonra Bağdat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Arap Dili bölümüne araştırma görevlisi olarak atanmıştır. 1968 yılında Kahire Ayn Şems Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap Dili bölümünde doktorasını tamamladıktan sonra Irak'a dönerek Eğitim Fakültesindeki görevine devam etmiştir. Aynı üniversitede 1972 yılında doçent, 1979'da da profesör olmuştur.

1979 yılında Kuveyt Üniversitesi Arap Dili bölümünde ders verdikten sonra tekrar Irak'a dönmüştür. Bağdat Üniversitesinde yaklaşık kırk yıl nahiv hocalığı yaptıktan sonra 1998 yılında emekliğe ayrılmıştır. 1999 yılında Birleşik Arap Emirliklerine giden Sâmerrâî, Acman Üniversitesinde bir yıl çalıştıktan sonra Şârika Üniversitesine intikal ederek burada nahiv ve Kur'anî anlatım (et-Ta'biru'l-Kur'ânî) derslerini vermeye başlamıştır. Bu sırada gelen bir teklif üzerine Şârika televizyonunda Lemesât Beyaniyye isimli programda Kur'an'ın beyanî inceliklerini anlatmaya başlamıştır.

İlmî Kişiliği:

Fâdıl Sâlih es-Sâmerrâî, İslam dünyasında Kur'an'ın anlatım üslûbunu ele alan çalışmalarıyla tanınan tefsir, dil ve nahiv âlimidir.

Henüz fakültede öğrenciyken *Nidâur-Rûh fi'l İmân Billâh ve'l-Yevmi'l-Âhir* isimli ilk kitabını telif etmiştir. Bu eserini inanç ile ilgili kaleme aldığı *Nübüvvetü Muhammed mine'ş Şekki ile'l-Yakin* isimli eseri takip etmiştir. Sâmerrâî, o dönemde ezici ateizm dalgasının etkisiyle gençler arasında yayılan şüpheleri gidermek için bu kitabı yazdığını belirtmektedir.

Yazımı on yıl süren *Meâni'n-Nahvi* adlı eserinden sonra *Ta'biru'l-Kur'ânî* isimli bu eserini telif etmiştir.

Farklı birçok okuma yoluyla elde ettiği belagat birikimini Kur'an tefsirine tatbik etmiştir.

Beyanî Tefsir Metodu:

Çağdaş İslam dünyasındaki tefsir hareketi, daha geniş ufuklu, daha derin yansımaları olan, çağdaş düşünceye daha uygun ve tefsir mirasına daha çok katkısı olan bir yönelişe tanık olmuştur. O da belagat, fesahat, ses ve ifade güzelliği yönünden Kur'an'ın beyanî icazını ortaya koyan beyanî tefsir yönelişidir. Bu tefsir; Kur'an'ın ifade üslûbuna dair incelikleri açıklayan bir tefsirdir.

Beyanî tefsir, genel tefsirden bir cüz olup sanatsal açıdan takdim-tehir, hazif-zikir, teşâbüh-ihtilaf ve bir lafzı diğerine tercih etme gibi ifade üslûbuyla ilgili incelikleri ortaya çıkaran bir tefsir çeşididir. Beyanî tefsiri, kuralları belirlenmiş genel bir metot olarak ortaya

koyan Emin el-Hûlî ile zevcesi ve metodunun takipçisi “Bintü’ş Şâti” müstear ismiyle meşhur Ayşe Abdurrahman olmuştur. Beyanî tefsir; düşünce, ilim ve metot şeklinde üç aşamadan geçmiştir. Peygamber, Sahabe ve Tabiûn’un bu alandaki katkıları düşünce aşamasını; tedvin döneminde Ebu Ubeyde, Ferrâ ve Câhiz’in tefsir alanındaki çalışmaları ilim aşamasını; 20. yüzyılda Emin el-Hûlî’nin ve Âişe Abdurrahman Bintü’ş Şâti’nin çalışmaları da metot aşamasını oluşturmuştur.

Emin el-Hûlî ve Bintü’ş Şâti’den sonra beyanî tefsir metodunun çağımızdaki en önemli temsilcisi Fâdil Sâlih es-Sâmerrâî’dir. Sâmerrâî, beyan kavramının, beyanî araştırmalarda kullanılan yaygın anlamına bağlı kalmamış beyanı en geniş anlamıyla ele almıştır. Kendinden öncekilerin ortaya koydukları ilkelere, Kur’ânî anlatımın sırlarını ve hikmetlerini açıklamayı eklemiştir; Beyanî tefsir yapacak kişinin ihtiyaç duyacağı hususları da ortaya koymuştur. Sâmerrâî, beyanî tefsir konularına takdim ve tehir, hazif ve zikir, teşâbüh ve ihtilaf gibi yeni konular eklemiştir; Kur’ânî anlatımın anlaşılmasına yardımcı olan unsurların tümünü Kur’ânî beyanın kapsamında değerlendirmiştir.

Eserleri:

Tefsir ile İlgili Eserleri:

1. *Alâ Tariki’tTefsiri’l-Beyani:*

Kitap 4 ciltten oluşmaktadır. Sâmerrâî, kitabın birinci cildinde tefsir ve beyanî tefsirin tanımına, beyanî tefsir yapacak kişinin ihtiyaç duyacağı hususlara ve Kur’ân’ın anlatım üslûbundaki benzerlik (teşâbüh) ve farklılık (ihtilâf)lara yer verdikten sonra sırasıyla Felak, Nâs, İhlas, Kevser, Kureyş, Duha, Leyl, İnsan, Saff ve Hadid Sûrelerinin tefsirini yapmaktadır.

Kitabın ikinci cildinde Yâsin ve Lokman; üçüncü cildinde Hûd; dördüncü ve son cildinde ise Enbiya Sûresi’nin beyanî tefsirine yer vermektedir.

2. *Dirâsetu’l-Müteşâbihî’l-Lafziyyi min Âyi’t-Tenzil fi Kitâbi Milâki’t-Te’vil:*

Sâmerrâî bu kitabında Ebû Cafer İbnu’z-Zubeyr el-Ğırnâtî (ö. 708/1308)’nin “Milâku/t-Te’vil” isimli eserindeki müteşâbih ayetler konusu üzerinde durmakta ve müellifin bu ayetleri ele alış biçimini ve bunlarda takip ettiği metodu değerlendirmektedir.

3. *Belâğatu’l Kelime fi’t Ta’biri’l Kur’ânî:*

Bu kitap, müellifin ifadesiyle Kur’ân’daki kelime (müfred) yapısını incelemektedir. Müellif, bu konunun, Kur’ân belagatıyla veya müteşâbih konusuyla ilgilenen araştırmacılar tarafından ele alınmaması, kendisinden önceki araştırmacılar tarafından kısmen ele alınmasına rağmen asıl maksadı yansıtmaması ve son olarak Kur’ân kelimesinin kullanımına dair müstakil eserler yazılmaması sebebiyle bu kitabı telif ettiğini belirtmektedir. Kitap sırasıyla zikir-hazif, ibdâl, aynı kökten gelen farklı vezindeki kelimelerin Kur’ân’daki kullanımları ve ifade ettikleri mana, edilgen (mebni li’l-meçhul), vasf, müfred-tesniye-cemi, irab dışı hareke, kelimelerin birbirinin yerine kullanılması (te’âvuru’l-mufredât) konularını incelemektedir.

4. *Es’iletun Beyaniyyetun fi’l-Kur’ânî’-Kerim 1 ve 2:*

Sâmerrâî, bu kitaplarında bir kısmı mektup yoluyla bir kısmı da “Lemesât Beyaniyye” programında kendisine yöneltilen 100 soruyu cevaplamaktadır.

5. *Lemesâtun Beyaniyyetun fi Nusûsin mine’t-Tenzil:*

Bu eser, bir kısmı müellife sorulan, diğer bir kısmı da müellifin, beyanî yönünü açıklamak için seçtiği Kur’ân-ı Kerim ayetlerinden oluşmaktadır.

6. *Tabiru'l-Kurâni*:

Samerrâî, Kur'ânî anlatımın, maksatlı edebi bir anlatım olduğunu; ihtiva ettiği her lafzın ve hatta her harfin bu maksatlı ve edebi anlatıma uygun olarak vaz edildiğini ve bu hususun sadece tek bir ayet ve sûreyle sınırlı olmayıp Kur'ân anlatımının tamamında gözetildiğini vurgulamak amacıyla bu eseri telif ettiğini belirtmektedir.

7. *min-Esrâri' Beyani'l-Kurâni*:

Kitap, Kur'ân'da geçen bazı master ve sıfatların yanı sıra eşanlamlı (müterâdif) gibi görünen fakat her biri kendi içinde bir anlam ve edebi incelik ifade eden kelimeler üzerinde durmaktadır.

8. *et-Tenâsubu Beyne min-Esrâri'-Beyani'l-Kurâni's-Suveri fi min-Esrâri'l-Beyani'l-Kurâni'l-Muftetehi ve min-Esrâri'l-Beyani'l-Kurâni'l-Havâtim*:

Bu kitap sûrelerin başı ve sonu arasındaki uyumu, elimizdeki mushaf tertibine göre incelemektedir. Bu kitap, Kur'ân'ın bütünlüğünü inkâr edenlere bir reddiye mahiyetindedir.

9. *Kabesâtun mine'l-Beyani'-Kurâni*:

Yazar bu kitabında Kur'ân'dan seçtiği bazı ayetleri beyanî yönden incelemekte ve bu ayetlerin sûrenin genel konusu içerisindeki mükemmel konumuna, öncesinde ve sonrasındaki ayetlere ve ihtiva ettiği yüksek beyanî inceliklere işaret etmektedir.

10. *Esrâru'l-Beyan fi't-Ta'biri'l-Kurâni*:

Kitap, Sâmerrâî'nin 2002 yılında Dubai Uluslararası Kur'ân-ı Kerim Ödülü etkinlikleri kapsamında yaptığı bir sunumdan oluşmaktadır.

11. *Idâatün Beyaniyyetün fi Tefsiri Sûreti İbrâhîm*:

Aynı metotla yaptığı İbrahim Sûresi tefsiridir.

Dil ve Edebiyat İle İlgili Eserleri:

1. *İbn Cinnî en-Nahvi*:

Sâmerrâî'nin yüksek lisans tezidir.

2. *Dirâsâtun-Nahviyyetu ve'l-Luğaviyyetu 'inde'z-Zemahşeri*:

Sâmerrâî'nin doktora tezidir.

3. *Ebu'l-Berekât İbnu'l-Enbâri ve Dirâsâtuhu'n-Nahviyye*:

4. *Tabkikâtun Nahviyye*:

Sâmerrâî, bu kitabın telif amacını şöyle dile getirmektedir: “Bunlar asrımızda çokça konuşulan nahiv konularıdır. Bunlardan bazıları, nahivcilerin içtihatıta hata ve yanılığa düşüp sağlıklı hüküm yürütmeye muvaffak olmadıkları konulardır.”

5. *Me'âni'-Ebniyyeti fi'l Arabiyye*:

Bu kitap -müellifin deyimiyle- dil araştırmalarında son derece önemli bir konuyu ele almaktadır. Kelimelerin yapısını ve delalet ettikleri manaları araştıran önemli bir eserdir.

6. *Me'âni'n-Nahvi*:

Sâmerrâî'nin nahivle ilgili dört ciltten oluşan eseridir.

Yazara göre zorunlu olarak bir “nahiv fikhî”na ihtiyacımız bulunmaktadır. Zira manayla ilgili bazı konular, nahiv ve belagat âlimleri tarafından ele alınmış olsa da bunların çoğu detaylı bir incelemeye tâbi tutulmamıştır. Sâmerrâî, nahiv fikhına dair mütevazı bir çalışma olarak nitelediği bu kitabı telif etme amacının, nahvin hükümlerini toplamak ve açıklanmış kaideleri zikretmek değil, Arap cümlesini yorumlamak ve çoğu

nahiv kitaplarında bulunmayan muhtelif terkiplerin manalarını açıklamak şeklinde özetlemektedir.

Yazar, on yıldan fazla süren bu çalışmasında ilk kaynağının Kur'ân-ı Kerim olduğunu, ayetleri konulara göre sıraladığını, bunlardaki ifade farklılıklarını ve her ibarenin geçtiği bağlamı incelediğini ve bunlara ek olarak dil, nahiv, belagat, tefsir ve Kur'ân ilimleri kaynaklarından istifade ettiğini belirtmektedir.

7. el-Cümletu'-Arabîyyetu Telifuhâ ve Aksâmuhâ:

Bu kitap, Sâmer râî'nin; Arap cümlesinin hükümleri, özellikleri, kuruluşu ve manayla bağlantısına dair kaleme aldığı iki kitaptan birincisidir.

8. el-Cümletu'l-Arabîyyetu ve'l-Mâ'nâ:

Sâmer râî, kitabın telif amacını önsöz kısmında şöyle dile getirmektedir: "Arap dili ve incelikleri hakkında bilgi sahibi olan herkes, bu büyük dilin; manaları ifade etmedeki inceliğini, anlatımsal alanının genişliğini, manaları üretmede ve onlara genişlik kazandırmadaki muazzam potansiyelini ve icaz derecesine varan sanatsal edebi üstünlüğünü de bilmektedir. Arap cümlesi ve mana üzerinde durduğum bu kitabımda söz konusu dil inceliklerinden bazılarını açıklamaya çalıştım."

Diğer Eserleri:

1. Nidâ'ur-Rûh fi'l-Îmâni Billâbi ve'l-Yevmi'l-Âhir:

Sâmer râî bu kitabında, insanların; dünyaya meylederek hayatın manevi boyutunu ihmal ettiklerini ve hakkı unutup doğru yoldan sapmalarına neden olan bir karanlığın içine düşüklerini belirtmektedir.

2. Nübüvvetü Muhammed Mine's-Şekki ile'l-Yakin:

Kitap, takdim yazısını kaleme alan Abdülkerim Zeydân'ın da ifadesiyle İslam'ın diğer dinlere üstünlüğünü ve Hz. Muhammed'in (s.a.) nübüvvetini kanıtlamayı hedeflemektedir

Televizyon Programları:

Lemesât Beyaniyye:

Birleşik Arap Emirliklerinde yayın yapan Şârîka Televizyonu kanalında, Kur'ân-ı Kerim'in beyan icazını açıklamak üzere haftalık olarak canlı ve soru-cevap şeklinde yayınlanan bir programdır.

Şiirleri:

Sâmer râî şair olmasına rağmen bu yönüyle tanınmamıştır. Ellili yıllarda başladığı şiir yazımını 1965 yılında terk etmiştir. Şair kimliğiyle tanınmak istemediği için şiirlerini bir kitapta toplamamıştır.¹

¹ Beyani Tefsir Metodu, -Fâdil Sâlih es-Sâmer râî Örneği-, Doktora Tezi, Danışman Prof. Dr. Mehmet Sait Şimşek, Hazırlayan İzzet Marangozoğlu, Konya, 2015.

İÇİNDEKİLER

MUKADDİME.....	11
ÇEVİRMENİN ÖNSÖZÜ.....	13
KUR'ÂNÎ BİNÂLAR.....	15
1. MASDARLAR ve BENZERLERİ.....	17
İSM ve ESÂM.....	18
SEVAB ve MESÛBE.....	18
HÛKÛM ve HİKMET.....	19
HAYAT, MAHYA, MEVT ve MEMAT.....	23
HUSR, HASAR ve HUSRAN.....	25
RIDVAN ve MERDÂ.....	28
ŞÛKR ve ŞÛKÛR.....	30
ADV, UDVAN ve ADAVET.....	32
İSYAN ve MASİYET.....	35
ĞUFRAN ve MAĞFİRET.....	36
FISK ve FUSÛK.....	38
İKÂM ve İKÂMET.....	39
KİBER, KİBR ve KİBRİYA.....	41
2. SIFATLAR.....	43
ÂSİM ve ESİM.....	52
TÂİB ve TEVVAB.....	54
HAİN ve HAVVAN.....	58
ZALÛM ve ZALLAM.....	62
ÂLİM, 'ALİM ve 'ALLÂM.....	63
ĞÂFİR, ĞAFFAR ve ĞAFÛR.....	66

FÂİL ve FA"ÂL.....	68
KEFFAR ve KEFÛR.....	68
3. KELİMELER.....	73
ETÂ ve CÂE.....	73
BAHR ve YEMM.....	77
SU'BÂN ve HAYYE.....	80
CEBEL ve TÛR.....	82
RACE'A ve RADDE.....	83
ZEVC ve SEYYÎD.....	97
SENE, ÂM, HICCE.....	98
ĞURAF ve ĞURUFAT.....	102
KİFL ve NASÎB.....	104
MEHD VE'L-MÎHÂD.....	106
KUR'ÂNÎ KULLANIMLARIN ÖZELLİKLERİ.....	117
TEKÎD.....	127
ZİKİR VE HAZÎF.....	147
TAKDİM VE TEHİR.....	189
BENZERLİKLER VE FARKLILIKLAR.....	233
KUR'ÂNÎ FASILALAR.....	269
SEÇİLMİŞ AYETLERİN TEFSİRİ.....	299
BAKARA ve MAİDE SÛRELERİ.....	301
İBRAHİM ve BAKARA SÛRELERİ.....	311
AYETE'L-KÛRSÎ.....	321
İSRA SÛRESİ.....	331
KEHF ve İNSAN SÛRELERİ.....	343
NECM SÛRESİ.....	349
KAMER SÛRESİ.....	371
CİN SÛRESİ.....	399
HÛD ve A'RAF SÛRELERİ.....	469
TERİMLER SÖZLÜĞÜ.....	481
KAYNAKÇA.....	487
AYET FİHRİSTİ.....	491

MUKADDİME

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Bismillabi'r-Rahmani'r-Rahim

Hamd, insana bilmediğini kalemle öğreten Allah'ındır. Belig konuşanların efendisi, fasih konuşanların imamı olan Muhammed'e (s.a), O'nun âline ve ashabına selam olsun.

Bu kitap, bitmek-tükenmek bilmeyen ve harikulâdeliklerinin sonu olmayan Kur'ânî beyanın sırlarının bir kısmını açıklar. Ne zaman tefekkür edip üzerinde düşünsem, bu kitabın arzı ve ulvi semavatı yaratan zattan başkası tarafından indirilmesinin mümkün olmadığına yakînîm ve basiretim artar.

Bu kitapta masdarlardan, sıfatlardan bazı binâları ve müteradif [eş anlamlı] gibi görünen ama her tercihin binâsı sebebiyle veya maksatlı olarak ya da sanatsal bir harikalık için yapıldığını gördüğüm kelimeleri anlattım. Daha sonra tekid, zikir-hazif, takdim-tehir, teşâbüh-ihtilaf konularını ve Kur'ân'daki fasılları araştırdım. Bunlardan sonra da seçilmiş bazı ayetleri tefsir ettim.

Üzerinde düşündüğüm veya benzeri gibi görünen kelimelerle karşılaştırdığım her tabir bu hakikati pekiştirdi. Kur'ânî tabirlerdeki her lafız bir maksada binaen seçilmiştir. Dilin kaidelerini bilen ve kendisine basiretten bir pay verilmiş olan kişilere bu hakikat hiçbir gizlilik ve karışıklık kalmayacak şekilde açıkça görünür.

Yüksek lisans ve doktora öğrencilerine verdiğim konferanslarda Kur'ânî nasslar veriyor ve şöyle diyordum: "Şu kelimeyi, onun müradifi [eş anlamlısı] gibi görünen başka bir kelimeyle değiştiresem veya öne alsam ya da tehir etsem veya ayete bir tekid ilave etsem ya da ayetteki bir tekidi çıkarsam ne olur?" Sonra basit farklılıkları olan ama birbirine çok benzeyen iki nass verir ve "Şu kelimeyi bu ayetten alıp diğer ayete koysak, oradaki benzer kelimeyi de oradan alıp bu ayete koysak ne

değişir?” diye sorardım. Onlar ise “hiçbir şey değişmez” der gibi susarlardı.

Sonra ben ayeti tahlil etmeye başlar ve her birinin sıyakından bahseder, dile ait kaideleri hatırlatır ve onlara “Şimdi bu ayeti değiştirelim.” derdim. İstisnasız hepsi birden, “Hocam bu imkânsız. Bu cebriyedir. Böyle bir çalışma yapamayız. Olmaz, asla olmaz.” diye bağırıştırlardı. “Bu kelamı söyleyen kimdir?” diye sorduğumda, son derece etkili bir şekilde “Kesinlikle ve kesinlikle Allah.” derlerdi.

Şimdi tekrar kitap hakkındaki sözlerimize dönelim. Arz ettiğim hususlarda sınırı aşmamak için bütün gücümü harcadım. Hiç hata yapmadığımı iddia etmiyorum, belki de farkında olmadan bazı yanlışlar yapmışımdır ama bunları kasıtlı olarak yapmadım. Ancak nasslar konusunda taassuba düşmemek, nassın taşımadığı bir manayı taşıdığını söylememek için bütün gücümü harcadım. Söylediğim şeylerin doğruluğunu kontrol ettim ve emin oldum. Aynı şekilde dile ait bilinen kaidelerin ve usûllerin dışına çıkmamak için uğraştım. Her ne şekilde olursa olsun bu, daha önceki benzer çalışmalarına ilave olan bir diğer çalışmadır.

Bir hata yapmışsam, ilimde ulaştığım son noktanın burası olması dolayısıyla değerli okuyucuların beni mazur görmesini rica ederim. Zira tanımadığı bir kardeşini davet ederek kazanç elde etme peşinde olmakla itham edilmek istemem. Allah Teâlâ'nın bizi dalalete düşürenlerden değil, hidayete vesile olanlardan kılması için dua ediyoruz. Rabbimizin bizi ihlasla, doğrulukla; sözlerimizde, amellerimizde ve olması gereken her şeyde ihsan ile rızıklandırması için niyaz ediyoruz. Her ne kadar onlardan olmasak da müctehidlerin mükâfatına nail olmayı umuyoruz. Bu, en güzel ümit edilen ve arzu duyulan en kerim şeydir. Muhakkak ki Allah âlemlerin Rabbidir.

فحسبي ربي أن أفوز بنظرة وحسبي ربي أن تكوننّ راضيا

فيا ليت شربي غير ودك غصة ويا ليت شربي من ودادك صافيا

Rabbim olarak O'nun bir bakışını (cemalini) kazanmak bana yeter; Rabbim olarak O'nun benden razı olması bana yeter.

Keşke Senin sevgin dışındaki her içecek boğazımda kalsa da, içtiğim tek şey Senin tertemiz ve saf sevginden bir kadeh olsa!

Fâdul Salih es-Sâmerrâî

ÇEVİRMENİN ÖNSÖZÜ

Kur'an'ın dil inceliklerini çözmeye çalıştığım yıllarda, 2007 yılında Mekke'de yaşadığım bir karşılaşma hayatımda dönüm noktası oldu. Yanımda namaz kılan genç bir kız, seccadesine bir kitap bırakıp gitti. Kitabın adı *Kur'ânî Tabirler* idi. Sayfalarını karıştırırken yıllardır aradığım cevapların orada olduğunu fark ettim.

Kitabı bulmak için Mekke'deki kitapçıları dolaştım ama nafile. Nihayet Suudi Arabistan'a yaptığım bir başka ziyarette, Jarir Kitabevi'nde bulabildim. O gün yaşadığım sevinç ve heyecan, bugün hâlâ tercüme masamda tazeliğini koruyor.

Bu kitap beni öylesine etkiledi ki dikkatimi çeken bölümleri derslerimde öğrencilerimle paylaşmaya başladım. Onların da heyecanla dinlediğini, derse olan ilgilerinin arttığını gördüm. Bu durum, Arapça tefsirlerde bile zor bulunan bu derinlikleri Türkçeye kazandırma sorumluluğunu hissettirdi bana. Tercüme etmeye başladım. Bazen öğrendiğim bir inceliği eşime anlatırken içim içime sığmıyordu.

Fâdıl Salih es-Sâmerrâî, "gıyabî hocam" diye andığım iki büyük âlimden biridir. Beyanî tefsir alanında dünya çapında bir otoritedir. Sayısız eseri bulunmakta ve hâlen aktif bir şekilde çalışmaktadır. Kendisiyle birebir tanışmak nasip olmadı ama öğrencileriyle tanıştım. Görmeden sevdim ve derin bir saygı duydum. Rab-bim hayırlı, uzun ömür versin.

Şu anda çevirmiş olduğum ve çevirmeyi planladığım Sâmerrâî'ye ait eser sayısı 15'e ulaştı.

Elinizdeki bu kitap, "Kur'an'ın Beyanî Sırları" adını taşıyor. Adı gibi, Kur'an lafızlarının derinliklerinde gizlenen, çoğu zaman fark edilmeyen ama anlamın rûhunu oluşturan beyan inceliklerini konu ediyor. Sâmerrâî, bu eserinde Kur'an'daki dil yapılarını âdeta mimari bir hassasiyetle ele alıyor. Masterlar, sı-

fatlar, tekid, zikir ve hazif, takdim-tehir gibi nahiv ve belagat temelli meseleleri, Kur'ân ayetleri üzerinden öyle bir işliyor ki okuyucu kelimelerin sadece birer araç değil, âdetâ birer “binâ” olduğunu görüyor.

Kitabın en dikkat çekici yönlerinden biri, çoğu zaman birbirinin yerine kullanıldığı zannedilen kelimeler arasındaki anlam farklarını (mesele *etâ* ve *câe*, *bahr* ve *yemm*, *sene*, *âmm* ve *hicce* gibi) Kur'ân bütünlüğü içinde ortaya koyması. Ayrıca ayetler arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların ardındaki beyânî hikmetleri açıklarken konuyu salt bir dilbilgisi çerçevesinden çıkarıp vahyin nüzul ortamındaki anlam inceliklerine taşıyor. Özellikle Kur'ân fasıllarına dair yaptığı tahliller, ayet sonlarının niçin o harflerle, o vezinle ve o anlamla noktalandığını gözler önüne seriyor.

Bu kitabı tercüme ederken benim için en heyecan verici kısım, yazarın seçtiği ayet tefsirleri oldu. Çünkü Sâmerriâi bu bölümlerde, anlattığı teorik incelikleri Kur'ân metni üzerinde pratiğe döküyor. Okuyucu, ayetlere bakışının artık eskisi gibi olmayacağını fark ediyor.

Sâmerriâi'nin eserlerini tercüme etmek, bana sadece ilmî bir katkı sağlamakla kalmadı, aynı zamanda Kur'ân'ın her kelimesinin hikmetle seçildiğini her seferinde yeniden hissettirdi. *Kur'ân'ın Beyânî Sırları*, bu hissi en yoğun biçimde yaşatan kitaplarından biri oldu.

Bu eserin de Türk okuyucusuna, tıpkı diğer tercümelerim gibi, Kur'ân'ın harikulade dil yapısını daha derinden kavrama imkânı sunmasını niyaz ediyorum. Eserin ortaya çıkmasında emeği geçen herkese teşekkürü borç bilirim. Özellikle bu kitapların hazırlanmasında bana sabırla eşlik eden, paylaştığım her inceliği anlayamasa da dinleyen ve heyecanıma katılan eşime şükranlarımı sunarım.

Bu kitap; Kur'ân'ın sadece bir hitap değil, her harfiyle ölçülüp biçilmiş ilâhî bir sanat eseri olduğunu yeniden idrak etmek isteyenler için bir rehber niteliğindedir. Sâmerriâi'nin kelimeler arasındaki o gizli bağları çözen keskin zekâsı, umuyorum ki sizlerin tefekkür dünyanızda da yeni ufuklar açacaktır.

Fatma Serap Karamollaoğlu